

MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA
DVOR VELIKI TABOR

Plemićki grad Veliki Tabor

DESINIĆ, 2017.

Nakladnik Muzeji Hrvatskog zagorja, Dvor Veliki Tabor, Desinić •
Za nakladnika Nadica Jagarčec • *Urednica publikacije* Nadica Jagarčec •
Autorica teksta Renata Dečman • *Autorica projekta »Zagorska ruža«* Božica Mandić • *Stručne suradnice na projektu »Zagorska ruža«* Gordana Bartol, Kristina Pavlović • *Voditeljica literarnog natječaja na temu »Legenda o Veroniki Desiničkoj«* Renata Dečman • *Povjerenstvo za odabir najboljih dječjih literarnih radova* Barbara Bračun, Danuška Ružić, Renata Dečman, Kristina Pavlović • *Fotografije* Fotoarhiva Dvora Veliki Tabor • *Lektura* Silva Tomanić Kiš • *Grafičko oblikovanje i priprema za tisak* Franjo Kiš, ArTresor naklada, Zagreb • *Tisak* Tiskara Zelina d.d., Sveti Ivan Zelina • *Naklada* 250 primjeraka.

ISBN 978-953-265-163-8

Publikacija je tiskana zahvaljujući potpori Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Krapinsko-zagorske županije.

Kasnosrednjovjekovni plemićki grad Veliki Tabor smješten je na vrhu brijega na 333 metra nadmorske visine u selu Košnički Hum, tri kilometra od Desinića. Prepoznatljiv je po svom specifičnom i bajkovitom izgledu te raskošnoj, monumentalnoj arhitekturi zbog koje je proglašen spomenikom najviše kategorije.

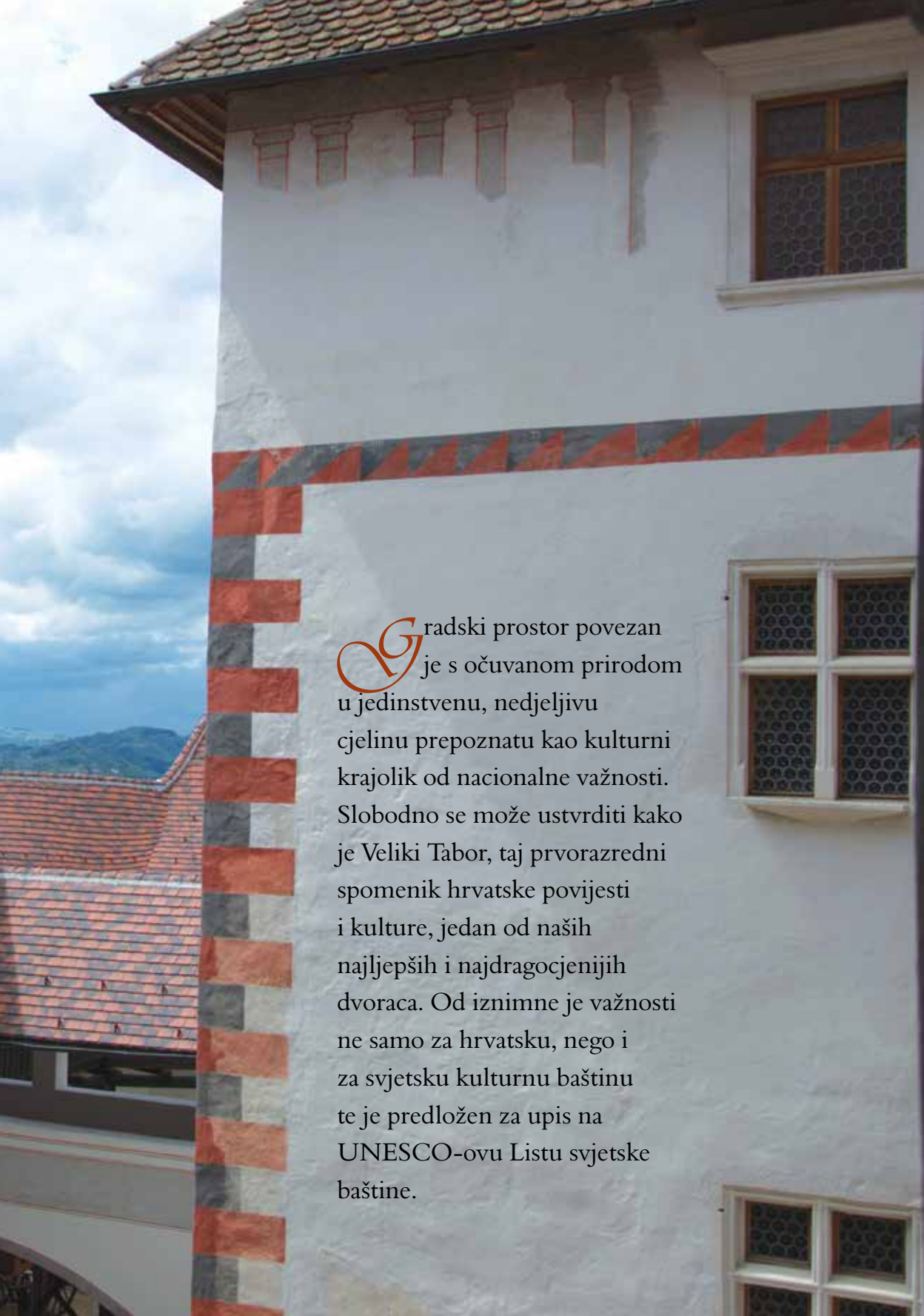

Jedan je od najočuvanijih

kasnosrednjovjekovnih plemićkih gradova u kontinentalnoj Hrvatskoj i do naših je dana ostao sačuvan gotovo u svom izvornom obliku. Već više od pola tisućljeća dominira zagorskim brijegom s kojeg se pružaju prekrasni vidici na velik dio Hrvatskog zagorja i susjednu Sloveniju. Impresivan je i pogled koji se na Veliki Tabor pruža s okolnih brežuljaka i nizina, posebno iz doline potoka Horvatske, što grad čini orijentирom na širem prostoru.

Gradski prostor povezan
je s očuvanom prirodom
u jedinstvenu, nedjeljivu
cjelinu prepoznatu kao kulturni
krajolik od nacionalne važnosti.
Slobodno se može ustvrditi kako
je Veliki Tabor, taj prvorazredni
spomenik hrvatske povijesti
i kulture, jedan od naših
najljepših i najdragocjenijih
dvoraca. Od iznimne je važnosti
ne samo za hrvatsku, nego i
za svjetsku kulturnu baštinu
te je predložen za upis na
UNESCO-ovu Listu svjetske
baštine.

Izgradnju dvora vjerojatno je započela velikaška obitelj Celjski sredinom 15. stoljeća, kada je izgrađen središnji dio Velikog Tabora - kasnogotička peterokutna kula ili palas. Početkom 16. stoljeća dvor prelazi u vlasništvo plemićke obitelji Rattkay, čiji su pripadnici bili najdugotrajniji i najpoznatiji vlasnici grada. Oni su dovršili izgradnju i u njemu živjeli sve do kraja 18. stoljeća. Zbog straha od osmanskih prodora i osvajanja Rattkayevi su oko palasa dali izgraditi renesansni obrambeni prsten te vanjski obrambeni zid. Unutar vanjskoga zida nalazili su se mnogobrojni gospodarski i obrambeni objekti

koji su s vremenom propali, izuzev jedne gospodarske zgrade i renesansnog bastiona, koji su ostali sačuvani do današnjih dana. Monumentalne fortifikacijske gradske zidine, s mnoštvom izljevnicā i strijelnicā namijenjenih za obranu od hladnog i vatrenog oružja, još čuvaju sjećanje na nemirna i opasna prošla vremena.

Nakon izumrća obitelji Rattkay, tijekom čitavog 19. i 20. stoljeća vlasnici Velikog Tabora neprestano su se izmjenjivali. Grad je često imao neprimjerenu namjenu pa se u 20. stoljeću koristio kao zatvor, domaćinska škola, sirotište, sušionica mesa te skladište Poljoprivredne zadruge Desinić i u tom je razdoblju ubrzano propadao. U periodu između dva svjetska rata (1919.–1938.), vlasnik je bio poznati hrvatski slikar Oton Iveković, kojemu je slikoviti izgled dvorca i okolnog krajolika bio nepresušna inspiracija za mnogobrojna umjetnička djela. Od 1993. dvorac je sastavni dio Muzeja Hrvatskog zagorja, koji su ubrzo proveli sveobuhvatna arheološka istraživanja te brinuli o obnovi Velikog Tabora pod vodstvom Hrvatskog restauratorskog zavoda iz Zagreba.

Osim po specifičnoj arhitekturi i izgledu, Veliki Tabor je prepoznatljiv i po tome što se uz njega vežu mnogobrojne legende i priče. Najpoznatija je usmena predaja o Veroniki Desinićkoj koja je prepoznata kao nematerijalno

kulturno dobro te je upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Prenošenjem s koljena na koljeno od pada u zaborav sačuvala se priča o nižoj plemkinji koja je životom platila svoju veliku, ali zabranjenu ljubav prema velikašu Fridriku Celjskom. Ova tužna, no očaravajuća i intrigantna priča pobuđuje maštu mnogobrojnih posjetitelja Velikog Tabora koji dolaze u nadi da će razriješiti zagonetku – pronaći zid u kojem je, prema usmenoj predaji, zazidana Veronika.

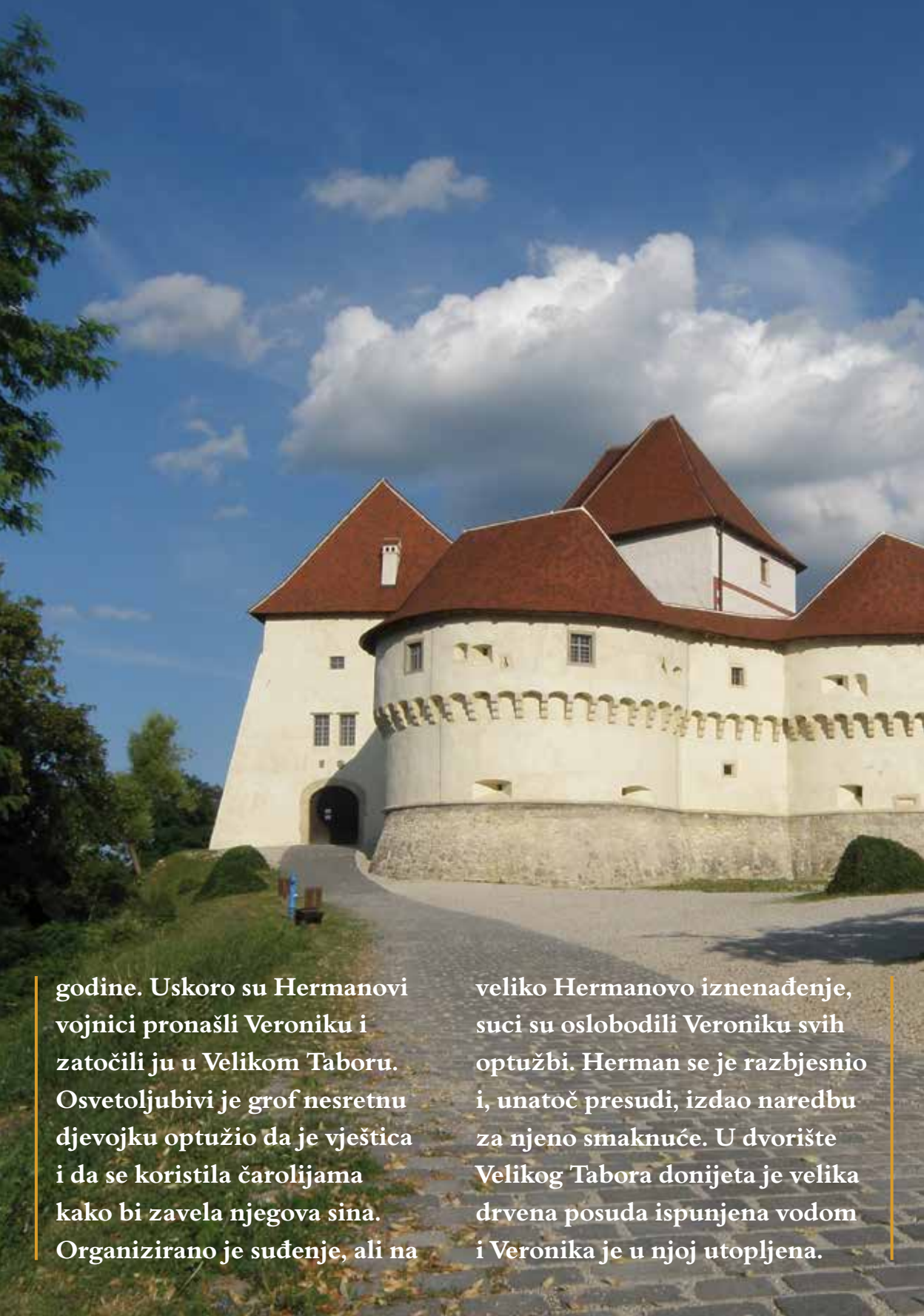
Legenda nam govori kako je, prije mnogo stoljeća, na prostoru Hrvatskog zagorja vladao moćni ban, grof Herman II. Celjski. Njegov mladi sin Fridrik, jašući očevim posjedima, susreo je prekrasnu,

zlatokosu djevojku Veroniku u koju se istog trena zaljubio. Veronika je Fridriku uzvratila osjećaje te su uskoro postali ljubavnici. Njihovoj se ljubavi žestoko usprotivio Herman, kojemu je smetalo Veronikino

skromnije porijeklo. To je nagnalo Veroniku i Fridrika da pobjegnu u Sloveniju, u grad Fridrihštajn, i da se tamo potajno vjenčaju. Nije prošlo dugo kad je ostarjeli grof Herman doznao za njihovo tajno vjenčanje.

Razjaren i željan osvete, po mladi bračni par poslao je svoju vojsku. Veronika je uspjela pobjeći iz grada, ali Fridrik je bio uhvaćen i odveden u grad Celje, gdje je po očevoj naredbi bio zatvoren u kuli pune četiri

godine. Uskoro su Hermanovi vojnici pronašli Veroniku i zatočili ju u Velikom Taboru. Osvetoljubivi je grof nesretnu djevojku optužio da je vještica i da se koristila čarolijama kako bi zavela njegova sina. Organizirano je suđenje, ali na

veliko Hermanovo iznenađenje, suci su oslobodili Veroniku svih optužbi. Herman se je razbjesnio i, unatoč presudi, izdao naredbu za njeno smaknuće. U dvorište Velikog Tabora donijeta je velika drvena posuda ispunjena vodom i Veronika je u njoj utopljena.

Kako bi joj zameli svaki trag,
njeno su mrtvo tijelo zatim
uzidali u zid koji spaja središnju
kulu s ulazom u dvor. Pa ipak,
još i danas u dugim zimskim
noćima, hodnicima Velikog
Tabora odzvanja plač nesretne
Veronike...

U smena predaja o Veroniki Desinićkoj, temeljena na stvarnim povijesnim događajima iz prve polovice 15. stoljeća, privlačila je pažnju brojnih umjetnika pa su kroz zadnja dva stoljeća nastala mnogobrojna likovna, književna, dramska i druga umjetnička djela inspirirana ovom tragičnom ljubavnom pričom. Jednako intrigantnom i privlačnom ostala je i danas te pobuđuje veliko zanimanje, kako kreativnih udruga i stvaralaca tako i brojnih posjetitelja Velikog Tabora. Oživljene likove iz legende posjetitelji mogu susresti na manifestaciji »Srednjovjekovne svečanosti«, koja se svakog rujna već tradicionalno održava u Velikom Taboru. Tijekom čitave godine putujuća lutkarska družina *Ioculatori* izvodi lutkarske predstave *Veronika Desinićka* i *Veronika*

čarobnica, koje naši maleni posjetitelji uvijek prate s velikim oduševljenjem.

Sciljem uključivanja djece u naše napore za njegovanjem i širenjem nematerijalne kulturne baštine ove je godine proveden projekt »Zagorska ruža«, u kojem su sudjelovali učenici iz OŠ »Đuro Prejac« u Desiniću i PŠ Vinagora, a u sklopu kojeg je snimljena polusatna radijska emisija o Veroniki Desiničkoj

i njenim višestrukim identitetima. Da zanimanje za legendu ni danas ne jenjava zorno ilustrira i velik broj likovnih i literarnih dječjih radova što nam svake godine pristižu na natječaj raspisan na temu »Legenda o Veroniki Desiničkoj«, koji provodimo u suradnji s osnovnim školama iz cijele Hrvatske.

